

ПРОГРАМ РАДА

**судије Радоја Миловановића кандидата за изборног члана Високог савета судства
из реда судија Основних судова предложеног од стране седнице
свих судија Основног суда у Мионици**

Поштоване колеге и колегинице,

како ми је, од стране седнице свих судија Основног суда у Мионици указана част да будем предложен за кандидата за изборног члана Високог савета судства овим путем желим да вам представим начин на који бих у случају да будем изабран на ову одговорну функцију исту обавља.

Радећи у правосуђу скоро 20 година и то као судијски приправник, судијски помоћник, секретар суда и судија у свакодневном раду, а као и сви ви, уочавао сам низ изазова у раду правосуђа па ћу овим приликом изнети своје мишљење о томе шта Високи савет судства, а у оквиру својих надлежности предвиђених Уставом РС, законом и подзаконским акатима треба да измени, унапредити или доследније и квалитетније примењује као и шта бих као члан Високог савета судства предузео да се то и оствари.

Анализираћи уочене проблеме у појединим сегментима рада судија и судова понудићу вам конкретна решења истих, а све као илустрацију свог будућег ангажовања као члана Високог савета судства.

БИРАЊЕ СУДИЈА И ПРЕДСЕДНИКА СУДОВА.

Сматрам да се приликом поступка избора судија и председника судова недовољно пажње обраћа на прибављање мишљења седница свих судија како судова из којих се кандидати бирају тако и судова у које се кандидати бирају, односно да се у том смислу морају тумачити, одредбе члана 36, 49 и 53. Правилника о поступку за избор судије и председника суда и допунити, односно да ће се ценити мишљења седница свих судија како судова из којих се кандидати бирају тако и судова у које се кандидати бирају, а која морају имати вредносни суд о предложеним кандидатима а не само како је то до сада била пракса само оцену да ли кандидати испуњавају формалне услове.

Те тако сматрам да је код првог избора за судију, а када је реч о кандидатима из реда судијских помоћника нужно да се остави могућност седници свих судија да се изјасне и гласањем (тајним или јавним) рангирају кандидате те ставе предлог за избор једног или више кандидата из редова судијских помоћника.

Ово све са разлога што управо судије судова у којима су радили кандидата из редова судијских помоћника имају целовит и непосредни увид у квалитет кандидата а који је провераван годинама за разлику од Комисије која утисак о кандидату стиче на основу само једног непосредног контакта-разговора са кандидатом.

Што се тиче избора из редова судија, поготову када је реч о кандидатима који конкуришу у непосредно више судове, управо судије непосредно вишег суда имају најпотпунији увид у квалитет рада тог кандидата кроз каријеру као судије те се мишљење седнице свих судија мора посебно ценити. Исто се односи и на судове из којих кандидати конкуришу јер колеге судије најбоље знају да процене ко је међу њима најстручнији да напредује у суд вишег степена.

Захтевање од седнице свих судија да само дају мишљење да је неко стручан и достојан није довољно поготову јер ако судија није стручан и достојан не би ни требао да буде судија а исто се односи и на судијске помоћнике који као и сви други државни службеници морају бити стручни и достојни, а код избора за судију се цени ко је од предложених кандидата најспособљени и најспремнији за обављање судијске функције на коју конкурише.

Све ово поготову се односи на избор председника судова јер бирати председника суда између судија тога суда а не прибавити мишљење судија ко је међу кандидатима по њиховом мишљењу најспособљенији да буде први међу њима и води суд у периоду од пет година већ само од судија захтевати да се изјасне да ли су кандидати оспособљени и достојни за функцију председника суда по мом мишљењу не представља стицање целовитог увида у квалитет кандидата за председника суда већ само пуко испуњавање форме а не и суштине самог поступка.

Ово све наравно без задирања у остале елементе поступка избора судија и председника судова, предлоге Комисије и наравно саму одлуку Високог савета судства али исти давајући предлоге и одлучивајући морају више узети у обзир мишљење седнице свих судија суда у којима је кандидат радио или ради и непосредно вишег суда.

Такође чланови 40 и 50. Правилника о поступку за избор судије и председника суда предвиђају да одлуке о избору морају бити образложене али је моје мишљење да се у пракси такође само испуњава форма јер образложења одлука садрже податке о кандидату који је је изабран, образлаже се да он испуњава услове али не и зашто је од добио предност приликом избора у односу на друге кандидате.

У ситуацији када није образложено зашто је неки кандидат добио предност у односу на другог кандидата фактички се обесмишљава и другостепеност поступка приликом избора судија и председника судова, уставна жалба УСС, јер се разлози за исту ограничавају сам на формалне пропусте у поступку избора а све са разлога што се не образлаже одлука шта је то конкретно изабраног издвојило у односу на остале кандидате осим што је исти добио највећи број гласова чланова ВСС при чему чланови ВСС нису дужни приликом гласања да образложе зашто у конкретном случају гласају за конкретног кандидата.

Дакле, уколико бих био изабран за члана ВСС из редова судија основних судова инсистирао бих на допуни одредби чл. 36, 49. и 53. Правилника о поступку за избор судије и председника суда на описани начин а захтевао бих и да образложење одлуке садржи разлоге зашто је изабрани кандидат добио предност у односу на остале кандидате.

ОДЛУЧИВАЊЕ О ТРАЈНОМ ПРЕМЕШТАЈУ, ПРИВРЕМЕНОМ УПУЋИВАЊУ ИЛИ УПУЋИВАЊУ СУДИЈЕ

Члан 19. Закона о судијама предвиђа да судија може, уз своју писмену сагласност, бити трајно премештен у други суд исте врсте и истог или нижег степена, ако постоји потреба за хитном попуном упражњеног судијског места, која се не може решити избором или привременим упућивањем судије, уз прибављену сагласност председника оба суда.

Тумачећи ове одредбе, важећи сазив Високог савета судства, сматра да судија нема правни основ да тражи свој премештај у други суд већ у други суд може бити трајно премештен уз своју сагласност и то само у случају да постоји потреба за хитном попуном упражњеног судијског места, која се не може решити избором или привременим упућивањем судије, а уз прибављену сагласност председника оба суда.

Истовремено чл.48 и 49. Закона о државним службеницима је предвиђено да је могућ премештај државних службеника уз постигнуту сагласност државног службеника и руководиоца државних органа из ког и у који се премешта државни службеник, а у пракси је чест случај да државни службеници траже и добијају сагласност за премештај из једног у други државни орган.

Дакле, из овога произилази да судија има мање права од државног службеника.

По мом мишљењу одредба чл.19. Закона о судијама је донета ради заштите права судија а не ради ограничења права судије односно судија се овом одредбом штити да без његове сагласности не може бити премештен у други суд а смисао ове одредбе није да се ограничи право судије да по свом захтеву буде премештен у други суд исте врсте и истог или нижег степена

Сматрам да нема законске препреке за доношења правилника којим би се регулисао поступак подношења захтева за премештај судије а којим би се омогућило судији да када има оправдане разлоге за премештај (породичне, здравствене и сл.), поднесе захтев а уз прибављање сагласности председника судова из ког и у који се премешта, а којим правилником би се спречиле и евентуалне злоупотребе овог права тако што, осим у изузетно оправданим и непредвидивим случајевима, захтев за премештај не би био дозвољен у прве три године од дана ступања судије на судијску функцију у суду из кога тражи премештај и што би председници судова приликом давања сагласности морали да се руководе искључиво интересима суда тј.сагласност за премештај би могли да дају само у случају да премештај судије који премештај тражи не би угрозио редовно функционисање суда у дужем временском периоду.

УТВРЂИВАЊЕ ПРОГРАМА ПОЧЕТНЕ ОБУКЕ ЗА СУДИЈУ И ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ НА ПРОГРАМ СТАЛНЕ ОБУКЕ ЗА СУДИЈУ И ЗАПОСЛЕНОГ У СУДУ И ВРШЕЊЕ НАДЗОРА НАД ЊЕГОВИМ СПРОВОЂЕЊЕМ

Како би се рад судија могао унапредити и довести на степен који је одговарајући степену, значају и одговорности који судијска функција носи посебну пажњу треба обратити на почетну обуку судије, па је у сарадњи са Правосудном академијом неопходно дефинистати јасно коју све обуку је дужан судија почетник да прође и у којим роковима, да се сходно томе донесу одговарајући правилници и да се у сарадњи са Министарствима правде и финансија обезбеде материјална средства за исто.Посебну пажњу треба обратити на чињеницу у којим судовима судије обављају функцију односно да ли је реч о судовима у којим је систематизовано мање од двадесет судија где је неопходно да судије почетници прођу почетну обуку из свих материја, наравно у разумно предвиђеним роковима, а све због потребе да судије раде у више материја, док у судовима у којима је систематизовано више од двадесет судија треба вршити обуку судија почетника сходно специјализацији по материјама.

Такође на исти начин потребно је обратити пажњу сталну обуку судија а како би се степен обуке свих судија у Републици Србији могао довести у што приближнији степен уједначености.

Посебно треба имати у виду да обука мора бити једнако доступна свим судијама односно да се обуке мора обављати на територији свих апелационих судова и да се обезбеди благовремена информисаност свих судија.

Велики напредак у обуци судија и судијских помоћника је постојање платформе и апликације Правосудне академије за семинаре али о постојању исте и потребе похађања семинара је потребно додатно информисати судије и судијске помоћнике а преко председника судова.

Сматрам да је најмањи степен пажње у досадашњем раду Високи савет судства обратио на програм сталне обуке запослених у суду односно да је иста занемарена а без довољне обучености запослених и њихове способности да одговоре новим изазовима нема ни ефикасног рада судија без обзира што је превасходна надлежност над правима и обавезама запослених у суду на Министартву правде.

Кад говорим о запосленима у суду превасходно мислим на на судијске приправнике и помоћнике који би у будућности требали да преузму судијску функцију а њихова квалитетна обука као приправника и помоћника скраћује време које је потребно за почетну обуку када ступе на судијску функцију. Исто тако не треба занемарити ни обуку свих осталих запослених у суду јер од њиховог квалитетног и ефикасног рада зависи и рад судија.

Такође потребно је у сваком суду повећати број судијски приправника и помоћника а све како би могли обезбедити и у будућности попуњавање упразњених судијских места.

На крају неопходно је вршити и стални надзор над спровођењем ових обука те један од чланова Високог савета судства треба да буде задужен да врши стални надзор да ли се обуке спроведе у свим судовима у РС на прописани начин и да једном годишње на седници подноси извештај о спровођењу почетне и сталне обуке судија и запослених у судовима у РС, са предлогом мера за унапређене обука.

ОДЛУЧИВАЊЕ О ПОСТОЈАЊУ НЕПРИМЕРЕНОГ УТИЦАЈА НА РАД СУДИЈЕ И СУДА И МЕРИ ЗА СПРЕЧАВАЊА НЕПРИМЕРЕНОГ УТИЦАЈА

Сведоци смо да су судије и судови у последњих годину дана изложени скоро свакодневном непримереном утицају а да је реакција Високог савета судства била и неблаговремене а и неделотворна па сматрам да је ово надлежност коју је садашњи сазив Високог савета судства најнеделотворније обављао те да је истој нови сазив мора обратити највећи степен пажње.

Као прво потребно је да ВСС иницира доношење посебног закона којим би се предвидели адекватни механизми за спречавање непримереног утицаја на рад судије и суда који би између осталог предвиђао овлашћења ВСС да када утврди постојање непримереног утицаја на рад судија и суда има овлашћене да доноси извршне одлуке које би садржале налоге према оном за кога је утврђено да је извршио непримерени утицај са јасно предвиђеним санкцијама у случају непоступања по налозима ВСС.

Такође како би се омогућило ефикасно поступање потребно је правилником предвидети да је ВСС обавезан да реагује на сваки непримерени утицај на рад судије и суд и без пријаве, да се пријаве могу подносити електронски и да се по истим мора одлучити у року од 12 часова од момента пријема.

Јако је битно информисати судије о постојању механизма заштите али још је битније судијама конкретним поступањем показати ефикасност те заштите, а све у циљу повећања поверења судија у Високи савет судства.

ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА ПРАВОСУДНЕ УПРАВЕ

Уз разумевање преоптерећености тренутног а и претходног сазива Високог савета судства везано за спровођење конкурса за избора великог броја судија (а што је реално био и биће проритет) сматрам да није довољно пажње обрађено на послове правосудне управе коју врши ВСС сходно чл.73. Закона о уређењу судова те да је и на ову надлежност потребно доследније и потпуније обављати а обзиром да постоји значајно различито поступање у погледу како примене тако и тумачења Судског пословника а посебно у погледу унутрашњег уређења и рада суда а што доводи до неједнаког поступања како према судијама и запосленима у судовима тако и према странкама а што значајно утиче на положај судија и запослених али и на углед који судови уживају код странака и грађана.

РАВНОМЕРНО ОПТЕРЕЋЕЊЕ СУДОВА И СУДИЈА ПРЕДМЕТИМА

Један од најзначајнијих проблема у раду судова представља неравномерно оптерећење судија предметима, како у оквиру појединих судова, тако и између судова исте врсте на територији Републике Србије. Ова неравномерност директно утиче на ефикасност, квалитет и правичност судијског рада, као и на углед судства у целини.

Неопходно је да Високи савет судства, у сарадњи са председницима свих судова, спроведе свеобухватну анализу оптерећености судија и судова, засновану на објективним показатељима — броју примљених, решених и нерешених предмета, сложености материје, броју запослених и организационој структури суда. На основу резултата те анализе потребно је донети јединствене стандарде оптерећености и утврдити механизме за њихово уједначавање, као што су:

- прерасподела предмета у оквиру суда ради равномернијег оптерећења судија;
- увођење и редовно ажурирање информационог система који ће омогућити ВСС да у реалном времену прати оптерећење судова и судија;
- уравнотежено систематизовање радних места судија и запослених у складу са реалним потребама и обимом посла сваког суда.

Посебно је важно да се приликом утврђивања оптерећености узме у обзир и квалитет судијског рада, јер број решених предмета не може бити једини показатељ ефикасности. Циљ мора бити да сваки судија има реалан и одржив број предмета, како би могао обављати своју функцију стручно, одговорно и без притиска изазваног прекомерним оптерећењем.

Високи савет судства мора успоставити стални механизам надзора и извештавања о оптерећености судова и судија, који ће омогућити правовремено реаговање у случају неравномерности, али и праведније вредновање рада судија у поступцима напредовања и оцене.

МАТЕРИЈАЛНИ ПОЛОЖАЈ СУДИЈЕ

Члан 5. Закона о судијама гарантује материјалну независност судија тако што прописује да судија има право на плату и пензију у складу са достојанством судијске функције и одговорношћу судије, те да износ плате и пензије судије гарантује његову независност и материјалну сигурност.

Нажалост, ова одредба закона о судијама се не примењује у пракси управо због неактивности по овом питању садашњег сазива Високог савета судства које није предузело ниједну озбиљну активност да се материјална независност судија обезбеди, садашње плате

судија, а посебно прекршајних и основних судова, а ништа мање ни осталих судија, нису у складу ни са достојанством судијске функције и одговорношћу судије нити гарантују независност и материјалну сигурност судија.

Како политички чиниоци коју утврђују основицу за плату судија сходно чл.41. Закона о судијама, предлагањем и доношењем Закона о буџету тврде да смо по свим критеријумима као држава лидер у региону "Западног Балкана", као изборни члан захтевају да Високи савет судста одлучно и упорно захтева да доносиоци буџета судијама обезбеди положај који је у рангу са статусом државе лидера "Западног Балкана" а посебно да се примени стандард који важи у земљама Европске уније којој тежимо да најнижа основна судијска зарада буде двоструко већа од просечне зараде у земљи, односно да се исто пропише законом.

Указујем и да су судије стављене у неравноправни положај са јавним тужиоцима због различитих одредби које се односе на увећање основне плате судијама и тужиоцима због непопуњености судова и јавних тужилаштава у којима врше функцију јер јавни тужиоцу у свим јавним тужилаштвима у РС која су непопуњена примају увећану плату сразмерно броју непопуњених места док се у погледу судија исто рестриктивно примењује, а што је недопустиво и исто је нужно изменити односно судијама признати иста права као и јавним тужиоцима.

Потребно је стимулисати судије које ефикасно и посвећено раде тако што ће се предвидети додаци на зараду по основу ефикасности судија у раду односно броја завршених предмета током године, предвидети исплату регреса, топлог obroка, омогућити решавање стамбеног питања судија на исти начин на који је омогућен запосленима у војсци и полицији и наравно обезбедити да отпремнина ради одласка у пензију и сама пензија судије буде у складу са достојанством судијске функције коју је обављао.

Такође недопустиво је да се на права судија у погледу зараде, накнаде зараде и осталих права из радног односа примењују општи прописи као и колективни уговор који се односи на запослене у државним органима па ћу инсистирати на доношењу посебног закона којим би се регулисала сва права судија из радног односа.

Само повећање зарада није једино чиме се гарантује материјална независност и достојанство судије већ је то изглед судова и судница у којима судије раде, њихова опремљеност те стога треба обављати редовне састанке са Министарствима правде и финансија и упорно захтевати побољшање услова рада у судовима.

МАТЕРИЈАЛНИ ПОЛОЖАЈ ЗАПОСЛЕНИХ У ПРАВОСУЂУ

Као што сам већ напоменуо судије своју функцију не могу да врше без осталих запослених у суду те је стога неопходно побољшати услове рада и стандард и положај свих запослених у правосуђу те учинити да служба у правосуђу буде не само адекватно вреднована и плаћена већ и примамљива како би задржала најквалитетнији кадар који увелико напушта правосуђе и привукла младе и квалитетне људе да заснују радни однос у правосуђу.

Посебну пажњу треба посветити пријему у радни однос судијских приправника а по положеном правосудном испиту и њиховом задржавању у радном односу на радном месту судијских помоћника. Сматрам да постојање приправника волонтера мора бити изузетак а не пракса односно да радна места судијских приправника морају бити систематизована, попуњена и адекватно плаћена.

Мора се побољшати и статус судијских помоћника и то кроз побољшање како материјалног положаја тако и статуса судијских помоћника, односно морају им се обезбедити услови рада који су одговарајући њиховом професионалном статусу и ангажовању, као и могућност за стално усавршавање.

Без квалитетних и обучених судијских приправника и помоћника нема у будућности ни квалитетних судија.

Ради остварења наведеног циља неопходно је инсистирати на доношењу посебног закона којим ће се регулисати радноправни положај запослених у правосуђу којим ће се њихов статус издвојити и побољшати у односу на статус осталих државних службеника а сходно одговорности радних места на којима раде.

ОДГОВОРНОСТ И ИНТЕГРИТЕТ ЧЛАНОВА ВИСОКОГ САВЕТА СУДСТВА

С обзиром на значај и утицај функције члана Високог савета судства на независност правосуђа, као и на положај и напредовање судија, сматрам да је неопходно увести јасније и строже стандарде одговорности и интегритета чланова Савета.

Чланови Високог савета судства морају бити свесни да су на ову функцију изабрани пре свега да би штитили интерес судства у целини, а не појединачне или групне интересе, а са би се то обезбедило, потребно је уредити да:

- чланови Високог савета судства не могу напредовати у виши суд или бити изабрани на функцију председника суда у року од најмање три године након престанка мандата у Савету, чиме се спречава свака могућност да одлуке током мандата буду мотивисане личним интересом или очекивањем награде у виду унапређења;
- уведе се обавеза јавног и образложеног гласања чланова Високог савета судства приликом одлучивања о избору, напредовању, премештају и дисциплинској одговорности судија;
- успостави систем евиденције и јавне доступности одлука и гласова чланова, у складу са законом;
- уведе редован годишњи извештај о раду сваког члана Савета, који би садржао податке о присуству седницама, активној улози у одлучивању и иницијативама које је члан покретао током мандата.

Оваквим мерама би се значајно повећало поверење судија у Високи савет судства, осигурала његова независност и непристрасност, као и обезбедила свест сваког члана да је ова функција пре свега част и одговорност, а не привилегија или средство личног напредовања.

ОДНОС СА ЈАВНОШЋУ

Сматрам да је отвореност Високог савета судства према јавности значајно поправљена задњих година али да је то поље на коме треба још да се ради.

У интересу је превасходно Високог савета судства, судија и судова да јавност буде упозната са радом судова, да схвати значај и утицај независности судија и судова, односно да нема функционалног друштва без независног судства али да би се то постигло мора се повећати степен поверења јавности у судије и судове, а што ће се постићи отвореношћу према јавности како самог Високог савета судства, тако и судова.

Пре неких 10-ак година вршена је обука у судовима и инсистирало је на постојању портпарола судова и поводом тога је одржано више обука у организацији Министарства правде па сам тако и ја, док сам обављао функцију секретара Основног суда у Ваљеву и портпарола суда, завршио неколико обука за портпарола са посебним акцентом на реаговање у кризним ситуацијама.

На тим обукама сам научио да је у кризним ситуацијама најбитније брзо и тачно информисање јавности а да су најштетнији нереаговање односно недељење информација са јавношћу или дељење непроверених и непотпуних информација.

Дакле, у кризним ситуацијама, а у каквим се друштво а и правосуђе налази, а посебно у интересу одржања поверења јавности у независност и непристрасност судија и судова, неопходно је да прво Високи савет судова усвоји праксу да дели тачне и благовремене информације са јавношћу, а наравно у складу са законским ограничењима (о којима такође треба информисати јавност), а затим од свих председника судова захтева да на исти начин поступају.

ЗАКЉУЧАК

У овом програму изнео сам оно што сам, радећи као судијски приправник, судијски помоћник, секретар суда и судија, препознао као проблеме у раду судија и судова, као и конкретне предлоге за решење тих проблема, те вас позивам да ми, уколико делите моје мишљење у погледу уочених проблема и начина њиховог превазилажења дате свој глас, а ја ћу оправдати поверење које ми укажете.

СУДИЈА

Радоје Миловановић

